

STADSLIV

Plattform för hållbar stadsutveckling

ETT SAMARBETE MELLAN BOVERKET, ENERGIMYNDIGHETEN, NATURVÅRDSVERKET, TILLVÄXTVERKET OCH TRAFIKVERKET.

Är det
socialt byggande
som krävs?
Läs mer på
sidan 4

TILLSAMMANS

Med **Södertörnsmodellen** skapas attraktiva boendemiljöer i dialog med medborgarna.

SID 8

”Just nu gör vi den största bostadspolitiska satsningen på 20 år.”

Mehmet Kaplan, (MP), bostads- och stadsbyggnadsminister.

SID 10

Våga ta plats

HUR KAN STADEN UTFORMAS så att tjejer vågar ta plats? Arkitekterna Angelica Åkerman och Rebecca Rubin frågade unga tjejer från Bagarmossen och fick svaret: trygghet, medskapande och mötesplatser. **SID 10**

Foto: Samuel Unéus

”Unik möjlighet att bygga rätt”

Det behövs drygt 700 000 bostäder de kommande tio åren. ”Nu har vi en unik chans att bygga både mycket och rätt”, säger professor Örjan Wikforss, KTH.

Illustration: Tove Engström

SID 2

Potentialen i stadslandet

”Alla måste få vara med och forma sin framtid – och framtiden finns inte bara i städerna, utan även på landsbygden, säger Yusra Moshtat, som vill få fler med invandrabakgrund att höja blicken från storstaden. **SID 6**

”Vi måste arbeta tillsammans för ett bättre liv i staden.”

Janna Valik, Generaldirektör för Boverket och ordförande i styrgruppen Plattform för hållbar stadsutveckling

SID 2

Foto: Morgan Karlsson

VISSTE DU ATT ...
... bostadsbyggandet 2015 ökade med 25 procent? Totalt påbörjades 48 000 bostäder.

183

av landets 290 kommuner angav 2015 att det rådde bostadsbrist. Det innebär att 80 procent av befolkningen bor i kommuner med bostadsbrist.

”Vi måste ställa oss frågan hur vi lockar fram kreativiteten i stadsutvecklingen. Praktisk forskning kan stimulera till nytänkande och innovationer när vi ska bygga hållbara städer.”

Ulf Ranhagen, adj professor, KTH/LTU, arkitekt SAR/MSA, Sweco

LEDARE

”Tillsammans för ett bättre liv i staden”

Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket har i uppdrag av regeringen att upprätta och förvalta en plattform för hållbar stadsutveckling. Boverket har en samordnande roll i detta uppdrag.

Syftet med samverkan är att skapa en arena för oss som arbetar med samhällsbyggnad för att samtala, inspireras och utvecklas. Om samverkan ska fungera måste vi ha viljan att arbeta tillsammans och vi måste ha förmågan att göra det. Vi måste arbeta med dagsaktuella frågor men också se framåt och arbeta långsiktigt. Det kommer inte an på en stad, tätort, myndighet eller organisation att driva arbetet med hållbar stadsutveckling, vi måste alla arbeta tillsammans för ett bättre liv i staden!

Vi vill med denna bilaga inspirera med visioner och tankar kring vad vi måste utveckla för att främja hållbar stadsutveckling. Innehållet är hämtat från Plattformdagarna som vi genomförde i december 2015.

Plattformens arbete 2016

har fokus på bostadsfrågan, en utmaning som berör oss alla. Följ oss på www.hallbarstad.se, ett unikt samarbete mellan ett tjugotal myndigheter och organisationer.

Foto: Morgan Karlsson

Janna Valik,
Generaldirektör för Boverket & ordförande i styrgruppen Plattform för hållbar stadsutveckling

PLATTFORM FÖR HÅLLBAR STADSUTVECKLING ...

... är ett samarbete mellan fem statliga myndigheter: Boverket, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket och Energimyndigheten. Utgångspunkten är att genom samverkan, samordning, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte främja en hållbar utveckling av städer, tätorter och stadsregioner. För mer information på www.hallbarstad.se

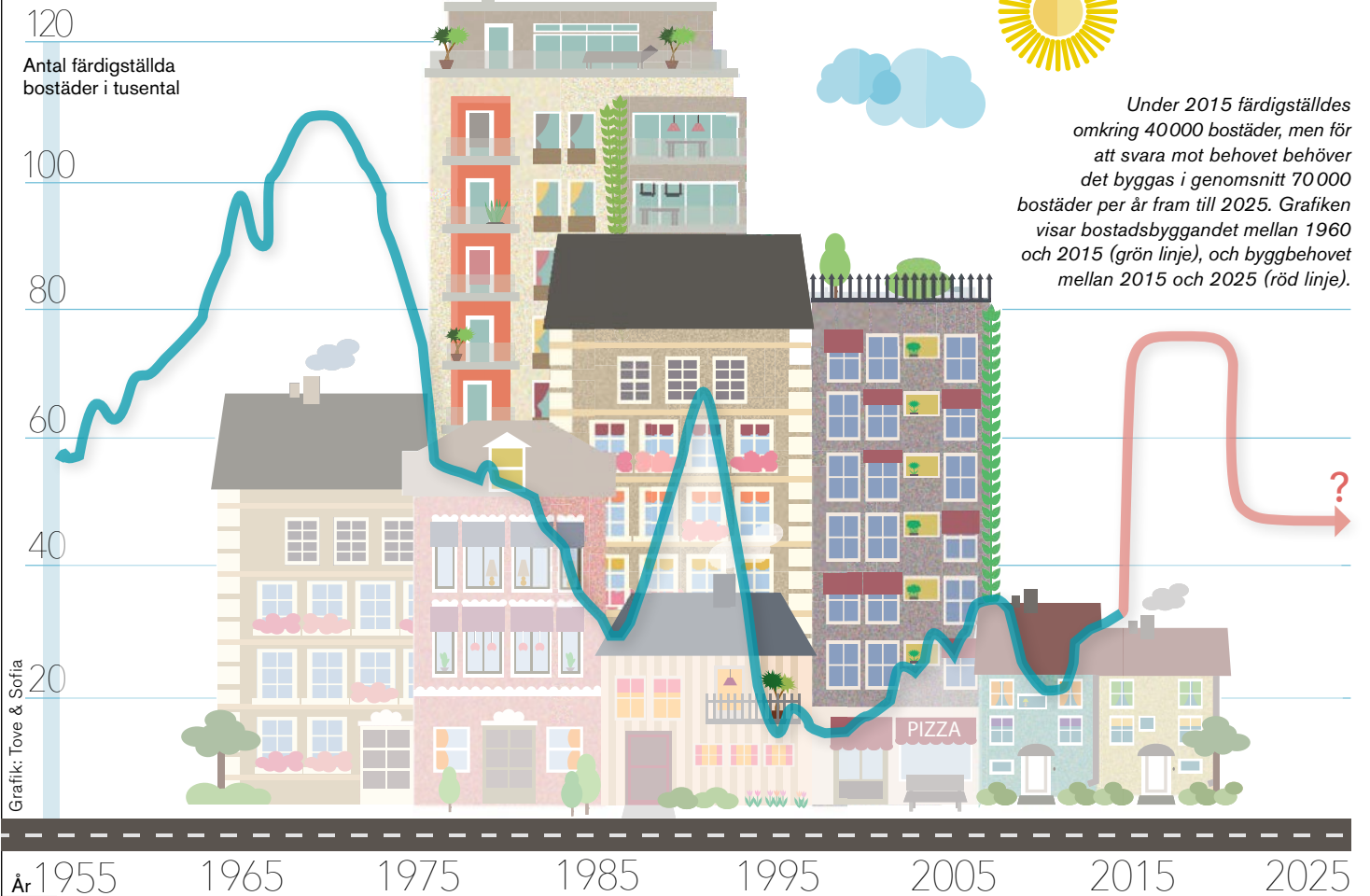

Vid frågor om innehållet, kontakta:
Patrik Faming, Boverket, vx tel 0455-35 30 00.
För mer information se www.hallbarstad.se

INPRESS

Projektledare: Mats Westerberg.
Försäljning: Lars Jakobsson. **Redaktör:** Sven-E Lindberg **Grafisk formgivare:** Sofia Karlsson
Korrektur: Solveig Enblom **Repro:** InPress
Tryck: Bold Printing Group AB och DailyPrint Umeå.
För information, kontakta Mats Westerberg,
018-68 30 12. www.inpress.com

AKTUELLT

Grafik: Tove & Sofia

Nu gäller det att bygga både mycket och rätt

Det behöver tillkomma **drygt 700 000 nya bostäder** i Sverige fram till år 2025 enligt beräkningar från Boverket.

DET ÄR EN utmaning på många sätt, men gör vi det rätt har vi nu en unik möjlighet att snabbt växla över till att bygga mer klimatsmart och med hänsyn till människor och natur, säger Örjan Wikforss, arkitekt och professor vid KTH.

Under 2015 ökade bostadsbyggandet till den högsta nivån sedan tidigt 1990-tal. Antalet färdigställda bostäder var något under 40 000 och under året påbörjades nära 50 000 bostäder.

Men det behöver byggas ännu mer de kommande åren för att möta behovet, menar Hans-Åke Palmgren, bostadsanalytiker på Boverket.

– Det är en svårbedömd situation där befolkningen ökar snabbare än bostadsbyggandet. För att möta behovet skulle det, med utgångspunkt i SCB:s befolkningsprognos, behöva tillkomma omkring 700 000 bostäder under åren 2015–2025 och samtidigt måste vi hitta former för att sänka tröskeln in på bostadsmarknaden för främst unga och nyanlända.

Situationen i dag påminner därmed i någon mån om den som föregick miljonprogrammet.

– Då var bostadsstandarden lägre och trångboddheten betydligt mer utbredd, säger Hans-Åke Palmgren. I dag råder bostadsbrist på många håll och den snabba ökningen av befolkningen gör att många riskerar att stå utan en bostad framöver, vilket det gör läget mer akut.

ÖRJAN WIKFORSS ser också tydliga paralleller till miljonprogrammet.

– Det vi lätt glömmer i dag är att det i samband med miljonprogrammet fanns en tydlig forskningsbaserad bostadspolitik och en väldig omsorg om att bygga bostäder som passade de människor som skulle bo i husen. Det perspektivet behöver vi få in i dagens planering.

För att möta behoven behövs en utvidgning av bostadsbeståndet med 20 procent fram till 2025, enligt dagens prognoser.

– Men lösningen är inte att börja

bygga bostäder på löpande band, utan nu är det viktigare än någonsin att vi gör rätt från början, säger Örjan Wikforss. Vi behöver bygga både klimatsmart och socialt hållbart, och samtidigt skapa sammanhängande livsmiljöer såväl i städerna som på landsbygden.

SAMVERKAN ÄR EN nyckelfaktor för att vi ska kunna bygga både mycket och bra, menar Örjan Wikforss.

– Det innebär att vi måste få till stånd en ömsesidig respekt mellan offentliga och privata aktörer, och att vi får in ett tydligt användarperspektiv, exempelvis via medborgardialoger, i planeringen. Vi måste helt enkelt utgå från vad som är bäst för de boende och från platsens unika förutsättningar. Och vi måste bli mycket bättre på att analysera vilka som är användarna och vilka behov de har. Utifrån det kan vi sedan utveckla en mångfald av boendeformer som svarar mot olika människors behov.

Text: Sven-E Lindberg

Hans-Åke Palmgren,
bostadsanalytiker på Boverket.

Örjan Wikforss,
arkitekt och professor vid KTH.

STENA FASTIGHETER

Vi bygger framtidens boende

Behovet av fler bostäder i storstäderna är större än någonsin. För att bidra till stadsutvecklingen och det uppdämda behovet av bostäder, har Stena Fastigheter startat en omfattande nyproduktion. Det innebär att vi bygger cirka 8 000 lägenheter i attraktiva lägen i de tre storstadsregionerna de närmaste tio åren.

Stena Fastigheter äger och förvaltar fastigheter på lång sikt. I det ingår en kontinuerlig utveckling och upprustning av vårt befintliga bestånd för att svara mot framtidens krav på ett attraktivt boende. Utvecklingen sker i nära dialog med våra hyresgäster, där vårt eget koncept Relationsförvaltning® är en viktig del. Konkret innebär det att vi arbetar med ett stort antal sociala projekt och aktiviteter för att skapa trygga, stabila och trivsamma boendemiljöer.

Vårt främsta fokus ligger på barn och unga. Genom olika satsningar på skola, arbete och en meningsfull fritid, vill vi bidra till deras framtida utveckling och till att de trivs i våra områden. Vårt största och viktigaste åtagande

är att årligen erbjuda sommarjobb till minst 300 ungdomar som bor i våra områden. Vi erbjuder också praktik- och lärlingsplatser, och samarbetar med flera av våra entreprenörer för att de ska göra likadant.

I samband med den nybyggnation som pågår, liksom i andra större ombyggnader, skriver vi också in sociala klausuler med våra leverantörer. Det innebär att de åtar sig att ta in unga som bor hos oss som praktikanter eller

lärlingar. Vi stöttar också flera skolor i våra områden med insatser som läxhjälp, studiebesök, mentorskap och andra projekt.

Vårt långsiktiga arbete med att skapa hållbara boendemiljöer och arbetsplatser där människor känner sig trygga, trivs och vill stanna kvar länge tar vi med oss när vi nu bygger nytt. Vi vill inte bara bidra med nya bostäder, utan också med en långsiktigt hållbar stadsutveckling med omtanke om de människor som ska bo där.

“Vi vill inte bara bidra med nya bostäder, utan också med en långsiktigt hållbar stadsutveckling med omtanke om de människor som ska bo där.”

Stena Fastigheter

FAKTA

Stena Fastigheter

Med närmare 24 000 lägenheter och 3 000 lokaler i de tre storstadsregionerna är Stena Fastigheter en av Sveriges största privata fastighetsägare. De närmaste åren bygger vi ytterligare minst 500 lägenheter per år.

Stena Fastigheter

stenafastigheter.se

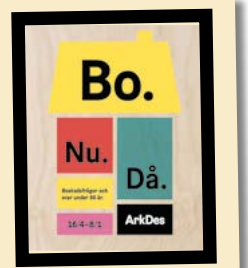
Exempel från utställningen: Magelungen, Fågelnästet. Arkitekt: In Praise of Shadows för Folkhem.

Eda Knivsta. Arkitekt: Andreas Martin-Löf, Foto: Åke E:son Lindman

Bo. Nu. Då!

2016 kretsar ArkDes verksamhet kring bostadsfrågan under rubriken Bo. Nu. Då. Aktuella frågor om allt från bo till stad kommer att lyftas i samarbete med städer runt om i landet – och i en bostadsutställning. Hållbar stadsutveckling, rättvisa och kvalitetsfrågor kring arkitektur och design kommer att vara en röd tråd – och alltid med människan i centrum.

”Det går att tänka nytt”

Bostadskrisen är akut i Sverige. Enligt Boverket bor 80 procent av Sveriges befolkning i kommuner som bedömer att de har ett underskott på bostäder. Men det är inte första gången Sverige har bostadskris.

I utställningen Bo. Nu. Då: Bostadsfrågor och svar under 99 år som öppnar på ArkDes i Stockholm den 16 april, speglar bostadsfrågan från 1917 till i dag – och in i framtiden.

– Genom att titta på historien kan vi hitta lösningarna på dagens bostadskris.

Dan Hallemar, curator för Bo. Nu. Då.

Vad gjorde politiken 1931 när Sverige hade Europas sämsta bostadsstandard? Vilka beslut fattade regeringen 1974 när segregationen och orättvisan ansågs vara alarmerande? Hur reagerade det offentliga 1964 när 150 000 personer stod i bostadskö i Stockholm? Vad gör man nu när det är 500 000 personer? säger Dan Hallmar, curator för utställningen.

Ett viktigt fokus för Bo. Nu. Då: är den bostadskris Sverige befinner sig i nu. Utställningen samlar några av de allra senaste försöken på att hitta lösningar med hög arkitektonisk kvalitet, exem-

pelvis Kompisboende, en boendetyper där fyra till fem personer ska dela på en lägenhet som är cirka 100 kvadratmeter, Snabba Hus som uppförs med tillfälligt bygglov på tomter som väntar att byggas och forskningsprojekt som mäter dagens bostadsbehov för att kunna möta framtidens krav.

– Efter den här utställningen ska man känna att det går att förändra, det går att tänka nytt, det går att göra saker, säger Dan Hallemar.

Bo. Nu. Då: Bostadsfrågor och svar under 99 år är en del av ett större bostadstema som ArkDes arbetar med under hela 2016. Förutom utställningen genomförs seminarier och debatter i Växjö, Malmö och Kiruna, och temat avslutas med en stor bostadsfestival och en bok där erfarenheter från projektet sammanställs.

ArkDes ...

... är ett nationellt centrum för arkitektur och design. I det arkitekturtride huset (av Rafael Moneo) på Skeppsholmen i Stockholm. Här kan du besöka utställningar, delta i skolprogram och familjeverksamhet eller ta en kaffe i mysiga Café Blom. Här hittar du också vårt vackra specialbibliotek och unika samlingar av svensk arkitektur. ArkDes bedriver även forskning och ordnar stadsvandringar och programverksamhet kring arkitektur- och designfrågor.

ArkDes

Hitta hit: ArkDes, Exercisplan 4, Skeppsholmen, Stockholm.
www.arkdes.se

Foto: Colourbox

VISSTE DU ATT ...

... 2015 uppgav 244 av 290 kommuner att de har underskott på bostäder för nyanlända och 219 att det saknas bostäder för unga.

72

procent. Så mycket dyrare är byggpriserna i Sverige jämfört med genomsnittet i EU. Källa: Eurostat

"Det finns ett stort behov av att renovera i miljonprogramsområden, men vi får inte bygga bort de kvaliteter och resurser som faktiskt finns i områdena."
Paula Femenias, docent, Chalmers Arkitektur, SIREn.

ANALYS

Särskilda bostäder för låginkomsttagare har varit ett tabu i den bostadspolitiska debatten sedan lång tid tillbaka. "Men nu, när vi har så **många nyanlända som behöver bostad**, har bostadskrisen gått så långt att det snart inte finns något annat alternativ", säger Micael Nilsson på Boverket, som har utrett nyanländas bostadssituation.

Sverige redo för socialt byggande?

EFTER ÅRATAL av bostadsbrist har flyktkrisen gjort situationen akut. Men nu räcker det inte att bygga i största allmänhet. Det som krävs är en stor mängd bostäder med extremt låg boendekostnad.

– Mellan 950 000 och 960 000 hushåll har så låga inkomster att de inte kan hyra de billigaste lägenheterna i allmännyttan, säger Micael Nilsson.

Hur skulle ett socialt byggande kunna se ut i praktiken? Något statligt bolag, exempelvis Specialbostäder, kunde få i uppdrag att bygga statligt subventionerade lägenheter. Inkomsttak skulle krävas för hyresgästerna.

Micael Nilsson skulle önska sig en stor satsning, en delegation av forskare, planerare och praktiker. Och därefter en radikal politisk överenskommelse över blockgränserna. Snabbt.

Många läsningar hindrar en sådan kraftsamling. En kommentar dyker upp varje gång man diskuterar frågan: "Vi måste undvika de misstag som gjordes under miljonprogrammet. Vi får inte skapa ghetton".

– Sanningen är att det finns forskare som varnar för att Sverige riskerar att få riktiga slumområden, säger Micael Nilsson.

IDEN FÖRSTA delrapporten från Boverket om nyanländas bostads-situation tecknas en brutal bild:

"Bristen på lediga bostäder försvårar eller till och med förhindrar nyanlända från att bli socialt och ekonomiskt integrerade. Trångboddhet, osäkra hyres-

förhållanden och osunda boendemiljöer riskerar barn och vuxnas liv och hälsa."

– Vi har bostadsområden där medellivslängden är tio år kortare än för övriga Sverige. Det är svart ekonomi, egen rättsköpning, handel med lägenhetskontrakt. Man flyttar till social exkludering. Man kommer så långt ifrån samhället att man i vissa områden inte ens hör svenska talas, säger Micael Nilsson.

Den akuta trångboddheten i vissa områden beror bland annat på att det främst är släktingar och anhöriga som har axlat ansvaret för flyktkrisen. Många lokalpolitiker ifrågasätter nu ebo-lagen som ger asylsökande rätt att bosätta sig var de vill. Micael Nilssons slutsats är att den bör begränsas och att den svenska bostadsmarknaden måste bli mer mångfasetterad.

– I jämförelse med andra jämförbara länder, har vi färre variationer i bostadsbeståndet och upplåtelseformerna. Andra länder har fler verktyg, med exempelvis inslag av ideella aktörer, säger Micael Nilsson.

Hur skulle då ett socialt byggande kunna se ut?

– Man skulle kunna tänka sig att människor själva i större utsträckning fick bidra till att skapa sitt boende. Kanske genom att vara med och planera och sköta bostadsområdet.

Varianter av modellen har prövats i Sverige. På 1930- och 40-talen började man bygga områden med små, enkla egnahemshus, där de boende fick gynnsamma huslån och bidrog med själv-

Micael Nilsson har gjort utredningen om nyanländas bostadssituation.

Göran Persson fd statsminister, ingick i Nybyggarkommissionen.

byggeri för att få ner kostnaderna.

I dag känns en sådan modell avlägsen. I det svenska bostadssystemet tycks alla särintressen ha en röst, utom de som saknar bostad.

– Vi har ett ideal där rättvisa och jämlikhet ska råda på hyresmarknaden och marknaden ska sköta produktionen av bostadsrätter på optimalt sätt. Men sanningen är att varken det ena eller det andra fungerar.

PÅ DEN SVENSKA hyresmarknaden är vissa jämlikare än andra. I någon mening finns det naturligtvis en rättvisa i att man köar till hyreslägenheter. Men det innebär knappast att det är de bäst behövande som får hyresrätterna.

– Jämlikheten har tjänat oss väl. Men i den här akuta situationen kanske man behöver göra som i Örebro, där allmännyttan lämnar var tionde lägenhet till nyanlända. Allmännyttan måste också sänka sina krav. I dag är det 30 procent av bolagen som inte godkänner försörjningsstöd för lägenhetskontrakt.

Samtidigt är marknadsmekanismerna för den kommersiella bostadsproduktionen satta ur spel så till den grad att de svenska byggpriserna enligt Eurostat är 72 procent högre än genomsnittet i EU.

"Alla särintressen tycks ha en röst, utom de som saknar bostad."

FINANSIERINGEN och behovet av arbetskraft för alla dessa bostäder är stora frågor. Men ett väl så svårt problem är var bostäderna ska byggas. Mantrat har länge varit förtätningar. Tidigare statsminister Göran Persson, som ingick i Nybyggarkommissionen, efterlyser i stället stora projekt och nya stadsdelar.

– Är det rimligt i det här läget att vi i Sverige har bestämt oss för att det är förtätning av storstäder som är svaret på den bostadssociala situationen? Jag har inget emot förtätning som stadsbyggnadsidé, men det är inte en lösning på det problem vi har nu. Vi behöver nya, stora, djärva projekt. Jag skulle vilja se ett nytt Vällingby, med samma djärva ansats av att bygga framtid och stad.

Ett problem är att inte alla kommuner är överförtjusta i tanken på att bygga bostäder för låginkomstgrupper. Göran Persson anser att man kan behöva köra över ett par kommunalpolitiker på vägen.

– Det behöver inte en kommun ta ansvar för, det löser vi med statens hjälp, att ta fram mark. Mark är ju trots allt det enda vi har här i Sverige som vi har övermättan av.

Text: Sofia Hillborg

Foto: Morgan Karlsson/Boverket (Micael) Nybyggarkommissionen (Göran)

CHECKLISTA

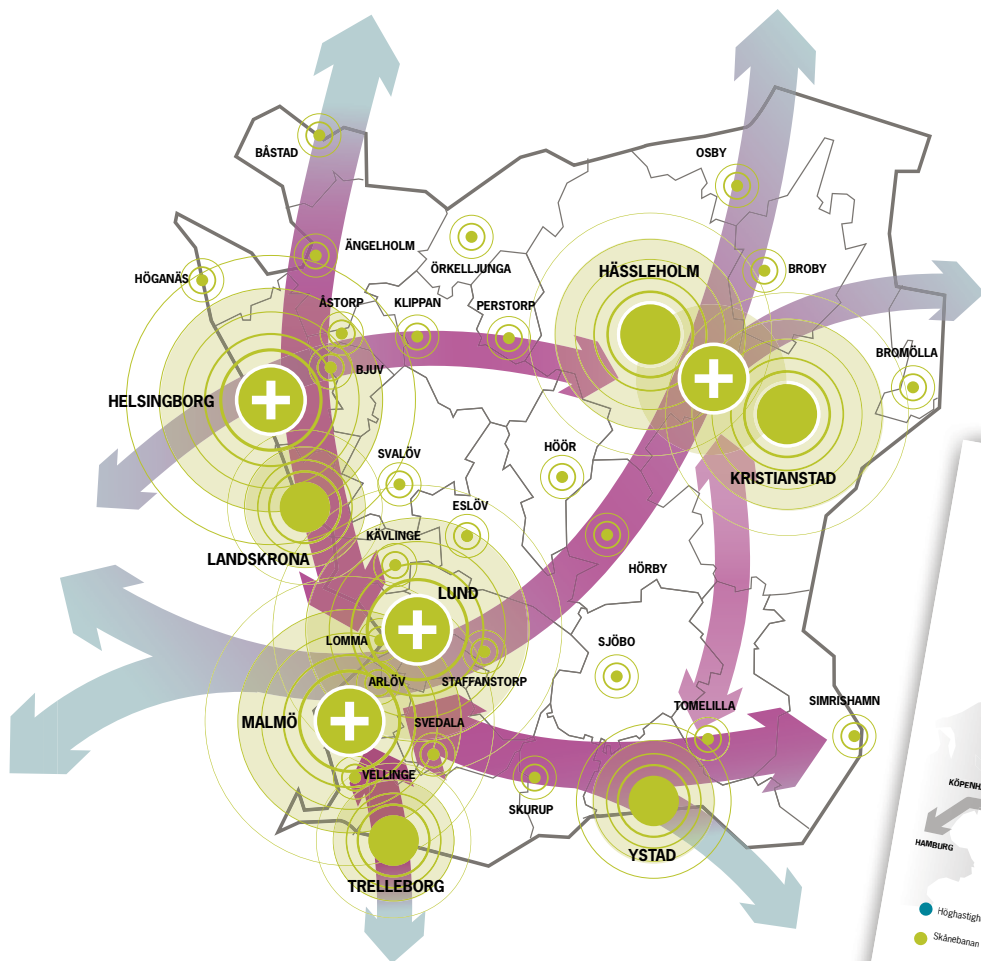
för socialt byggande

- Bygg i stora och medelstora städer.
- Bygg nya bostadsområden med blandade upplåtelseformer.
- Ge något statligt bolag i uppdrag att bygga en stor mängd bostäder och pressa byggkostnader.
- Begränsa ebo-lagen.
- Ge boende inflytande.
- Blocköverskridande, radikal politisk överenskommelse efter en kvalificerad utredning.

Under 1930 och 1940-talen byggdes ett antal områden med småstugor i Sverige. Det var enkla, standardiserade småhus där de boende gavs förmånliga statliga lån och bidrog med eget arbete för att minska kostnaderna.

Bild tillhör Stockholms stadsmuseum, foto: SMÅA

Skåne har med sin flerkärniga ortstruktur unika förutsättningar. Genom att samordna den fysiska planeringen i Skåne skapas förutsättningar för bättre kommunikationer och fler bostäder.

Vad är Strukturbild för Skåne?

Strukturbild för Skåne kopplar samman den regionala utvecklingsstrategin för Skåne med kommunernas översiktsplaner och är en arena för dialog kring utmaningen om ett utvecklat regionalt perspektiv på den fysiska planeringen. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma en hållbar utveckling i Skånes 33 kommuner. Region Skåne har en tydlig roll som en samlande regional aktör i strategiarbetet för ett flerkärnigt Skåne. Läs mer på: www.skane.se/strukturbild

Foto: Joakim Lloyd Raboff

7000

... nya bostäder behövs det varje år fram till 2025 för att möta befolkningstillväxten i regionen. Andra beräkningar pekar på att behovet kan bli ända upp till 9500 nya bostäder per år. Under 2014 färdigställdes drygt 4600 bostäder, en ökning med 18 procent jämfört med föregående år.

Samverkan banar väg för tillväxt

SKÅNE VÄXLAR UPP

”Skåne fortsätter växa och nu behövs satsningar som aldrig förr på ny infrastruktur, utbyggd kollektivtrafik och ökat bostadsbyggande där regionens 33 kommuner går enade, säger Therese Andersson, chef för Region Skånes enhet för strategisk fysisk planering.

Fysisk planering är i allt väsentligt en kommunal fråga. Men vad händer med planeringen om alla slutar tänka vid den egna kommungränsen?

De 33 skånska kommunerna och Region Skåne har i tio år arbetat med att utveckla det regionala perspektivet på den fysiska planeringen. Ett långsiktigt arbete som lett fram till gemensamma Strategier för det flerkärniga Skåne med en strukturbild.

– Skåne har med sin flerkärniga ortstruktur och sitt geografiska läge unika möjligheter att skapa en hållbar utveckling och tillväxt genom att koppla samman regionens olika delar, säger Therese Andersson.

Skåne erbjuder en mångfald av utvecklingsmöjligheter och attraktionskraft, vi har 33 fantastiska mosaikbitar som tillsammans skapar en dynamisk helhet.

I Skåne är det nära till allt och med en väl utbyggd kollektivtrafik och ett regionalt perspektiv på bostadsbyggandet finns enorma möjligheter att skapa en dynamisk arbetsmarknad och attraktiva boendemiljöer.

Viktigt höja blicken

Dagens läge med en stark befolkningstillväxt och därmed ett ökat behov av bostäder gör att det är viktigare än någonsin att höja blicken över kommungränserna för att bygga smart och hållbart i stråk där människor vill bo och har möjlighet att arbetspendla, menar Therese Andersson.

– Planerna för infrastruktur, kollektivtrafik och bostäder måste samordnas, inte

bara inom de enskilda kommunerna, utan i hela regionen. Med gemensamma prioriteringar kan vi hushålla bättre med våra resurser, undvika att ta värdefull jordbruksmark i anspråk i onödan och göra det lättare för människor att röra sig över kommungränserna i Skåne.

” Skåne är med och leder utvecklingen för nya samarbetsorienterade arbetssätt för fysisk planering.”

Tio års samarbete kring regionala frågor och strukturer gör att Skåne i dag står väl rustat att möta de utmaningar regionen står inför.

Stark koppling

Ett exempel är Sverigeförhandlingen om utbyggnaden av ett nät för höghastighetståg i Sverige.

– Här har Skåne, med utgångspunkt i Strategier för det flerkärniga Skåne och det samarbete som byggts upp, kunnat gå fram med en gemensam bild på hur vi ser på sträckningen av höghastighetsbana i Skåne med tillhörande behov av utbyggd infrastruktur.

– Skånes utgångspunkt är en höghastighetsbana som angör Hässleholm, Lund och Malmö, en utbyggd Skånebana samt

en utbyggd västkustbana till dubbelspår hela vägen. Detta ska sedan utvecklas med ett finmaskigt nät av Öresundståg, Pågatåg men även buss. På så sätt binder vi samman Skåne, stärker tillgängligheten och skapar möjligheter för en utvecklad arbets- och bostadsmarknad.

Driver utveckling

De senaste årens utbyggnad av Pågatågen, Skånes karaktäristiska lilafärgade lokaltåg, visar hur infrastruktur och kollektivtrafik driver bostadsbyggande och utveckling även utanför de stora städerna.

– Med Pågatågen har det skett en stark utveckling i orter som Eslöv och Höör och nu ser vi samma sak i Trelleborg och i nordöstra Skåne där vi har byggt ut Pågatågstrafiken. Med en utbyggnad av resterande delar av Västkustbanan och Skånebanan mellan Helsingborg och Kristianstad får vi viktiga pusselbitar på plats för att skapa en ännu starkare och mer sammanhållen arbetsmarknad i Skåne.

Framgångsrecept

Skåne har visat att regional samverkan med en gemensam agenda är ett framgångsrecept för både bostadsbyggande och arbetspendling.

– Vi har kommit så långt i urbaniseringen och tillväxten att vi behöver hitta nya mer samarbetsorienterade arbetssätt för fysisk planering och Skåne är med och leder den utvecklingen, säger Therese Andersson.

Samverkan för fler bostäder

... Region Skåne har tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne län och Kommunförbundet Skåne initierat Skånskt Bostadsnätverk, en arena för samverkan och kunskapsuppbyggnad i Skåne. Nätverket ska tillsammans med andra aktörer arbeta för en bättre fungerande bostadsmarknad i Skåne.

Det öppna Skåne 2030

... Skånes regionala utvecklingsstrategi, Det öppna Skåne 2030, är hela Skånes angelägenhet och ansvar. I den samlas Skåne kring en gemensam målbild om ett Skåne år 2030 som är öppet. Öppet i sinnet, öppet för alla och med ett öppet landskap. Vi välkomnar nya människor och nya influenser med öppna armar. Vi är porten till Sverige och ut i världen. Läs mer på www.skane2030.se

www.skane.se

I en jämförelse som gjordes 2012 var plantiden för ett bostadshus i Sverige två år, i Finland ett år och i Tyskland fyra månader. Källa: NCC

VISSTE DU ATT ...

... en lägenhet som kostade 800 000 kronor att bygga 1990 i dag har en byggkostnad på två miljoner? Källa: Nybyggarkommissionen

”Vi ser fem utmaningar vid förtätning: Att samordna bebyggelse och infrastruktur, inte bara bygga nytt utan även ta hand om befintligt bostadsbestånd, utmana bilnormen, utveckla stadsrummet samt utveckla social sammanhållning. Plattformarbetet kan spela en viktig roll.” Eva Hägglund, expert planering, SKL.

REPORTAGE

– Jag kan inte förstå logiken varför man ska låsas in i arbetslöshet och utanförskap i förorten, när det finns ett akut behov av inflyttning till stora delar av den svenska landsbygden, säger Yusra Moshtat.

”Öppna dörren till lan

”Vi måste se människan innan vi ser problemen. Kan vi få alla som kommer hit från andra länder att känna sig delaktiga i utformningen av sin egen framtid, finns en enorm potential för integration och hållbar utveckling – inte minst på landsbygden.”

YUSRA MOSHTAT är miljöinspektör på miljöförvaltningen i Göteborgs stad och arbetar med tillsyn av fastighetsägares egenkontroll. I arbetet möter hon många människor i utanförskap med liten eller ingen kontakt med det svenska samhället.

– Jag träffar ibland invandrabarn som bor i så segregerade områden att de aldrig har lekt med svenska barn, de går i skolor där nästan alla har en invandrabakgrund med familjer som

”Vi får inte glömma vilka vi bygger för. Människor måste få vara delaktiga i planeringen.”

har fastnat i arbetslöshet och utanförskap. Det är ohållbart och, som jag ser det, helt onödigt.

Yusra Moshtat, som själv kom till Sverige från Bagdad 1994 efter Irakkriget med många svåra upplevelser i bagaget, är utbildad civilekonom, men valde att omskola sig till miljöinspektör i Sverige.

– **JAG VILLE ARBETA** med människor i stället för att räkna pengar och eftersom min son fick svåra kemikalieskador under kriget kändes det självklart att engagera sig i just miljöfrågor.

Yusra Moshtat hade med sig sin son till Sverige, men han gick bort bara tolv år gammal i sviterna av de skador han fått vid bombningarna av Bagdad.

– I sorgen och förtvivlan sökte jag mig till tystnaden och hittade den i skogen – och i dag bor jag både i staden och på landet. Det hade varit helt otänkbart om jag bott kvar i Irak. Där stod landsbygden för allt som var farligt, fattigt och eländigt. Den inställningen finns hos många andra som kommer till Sverige från storstäder i exempelvis Mellanöstern. Därför väljer många att bosätta sig i storstäderna,

trots att de skulle ha mycket bättre framtidsutsikter på andra håll i landet.

YUSRA MOSHTAT HAR engagerat sig i frågor om hur man kan sänka trösklarna in i det svenska samhället för nyanlända. Exempelvis genom att få fler aktörer på den svenska landsbygden att se potentialen i all den kompetens som finns hos invandrade svenskar – och omvänt att få invandrare att upptäcka möjligheterna utanför storstadsområdena.

– Jag kan inte förstå logiken varför man ska låsas in i arbetslöshet och utanförskap i förorten, när det finns ett akut behov av inflyttning till stora delar av den svenska landsbygden.

Yusra har bland annat arrangerat studiebesök tillsammans med Hushållningssällskapet och Länsstyrelsen, där intresserade har fått möjlighet att uppleva svensk landsbygd.

– Det finns många fördomar från båda sidor, men när människor möts händer det något. Företagare och beslutsfattare ser den kompetens de inte ens visste fanns och den som, trots hög utbildning, aldrig fått chans att visa vad hon eller han kan, ser plöts-

Yusra Moshtat
miljöinspektör i
Göteborgs stad.

VISSTE DU ATT ...

... nybyggnation av hyresrätter nu ökar snabbare än bygget av bostadsrätter?

Foto: Colourbox

”Den hållbara staden måste skapas med delaktighet. Privata och offentliga aktörer måste samverka och skapa en samsyn som bygger på respekt och inkluderande samtidigt som vi måste bjuda in medborgarna på ett helt nytt sätt i planeringen.” Björn Bergman, vd, Svenska Stadskärnor

60

procent av alla lägenheter utgörs av hyresrätter (1 399 900) och 40 procent av bostadsrätter (930 830). Två miljoner bostadslägenheter är i småhus.

landsbygden”

ligt nya möjligheter att växa och utvecklas i Sverige. I detta finns en fantastisk potential om vi förmår bli lite mindre stelbenta och utgår från människors behov i stället för passiviserande regelverk.

I DAG ÄR YUSRA Moshtat bland annat aktiv i integrationsgruppen i Landsbygdsnätverket, Jordbruksverkets Landsbygdsprogram och hon välkomnar att svenska myndigheter, som Boverket, i dag arbetar allt mer gränsöverskridande för att underlätta steget in i det svenska samhället.

– Det gäller att fånga upp människor innan de hamnar i utanförskap och det betyder att det är bråttom att få till nya bostäder, inte bara i städerna, utan även på landsbygden. Samtidigt får vi inte glömma vilka vi bygger för – därför måste människor också få en chans att vara delaktiga i planering och byggande.

Den utdragna ovisslet som många hamnar i är, menar Yusra Moshtat, förödande när det man mest av allt vill är att så snart som möjligt få en chans att hitta en bostad, kunna försörja sig och få lugn och ro.

– För många blir det en aha-upplevelse att få komma ut på den svenska landsbygden – för här finns ju mycket av allt

det många drömmer om. Och med drömmar och hopp kan vi klara också de största utmaningarna.

Text: Sven-E Lindberg
Foto: Colourbox, Mostphoto, Yusra Moshtat, Dan Melander.

FAKTA

FAKTA OM YUSRA MOSHTAT

- **Arbetar som:** Miljöinspektör på Miljöförvaltningen i Göteborg. Arbetar med tillsyn av fastighetsägarnas egenkontroll.
- **Bakgrund:** Utbildad civilekonom i Irak. Flyttade från Bagdad till Sverige efter Irakkriget. Utbildade sig här till miljöinspektör.
- **Engagerad i:** Integrationsgruppen inom Landsbygdsnätverket inom ramen för Jordbruksverkets Landsbygdsprogram samt i en rad andra sammanhang som rör integration och stads- och landsbygdsutveckling. Arrangerar studiebesök och föreläser om den potential som ligger i ett utökat utbyte mellan stad och land.
- **Motto:** Det är drömmarna som håller oss vid liv – och vi måste bli mycket bättre på att fånga människors drömmar och hopp när de kommer till Sverige.

Från sovstäder till kreativa zoner

”Nu ser vi en ny våg där **förorterna utvecklas till kreativa zoner** för medskapande lokal utveckling. Det öppnar nya möjligheter för ett bättre och mer hållbart liv.”

DAN MELANDER är projektledare för samarbets- och innovationsplattformen Stadslandet Göteborg genom Utveckling Nordost och Business Region Göteborg. Genom plattformen har initiativ tagits till Europas första landsbygdsprogram för lokalt ledd utveckling i samarbete mellan stad och land. Han menar att förorten och den förtätade stadsdelen som sovstad är en ekologiskt, socialt och ekonomiskt ohållbart passiviserande konstruktion från en svunnen tid.

Det vi ser komma är i stället peri urbana kreativa zoner, mellanstäder, med ett internationellt medskapande för hållbar lokalekonomisk utveckling och nya jobb.

– Urbaniseringen fortsätter vara en drivande kraft i den globala utvecklingen. Men med den fjärde industriella revolutionen, den digitala, börjar vi se en ny typ av urbanisering, där stad och land går hand i hand och där kompetensen som finns mellan städerna matchas med lokala behov.

DAN MELANDER har sedan 2012 arbetat med projekt som på olika sätt syftar till att ta till vara den oförlösta potentialen i förorterna i nordöstra Göteborg.

– Dessa mellanstäder betraktas i dag

som isolerade öar i skogs- och jordbrukslandskapet på västra och nordöstra sidan av Göta Älvdalen. Men i en ny syn på hållbar stadsutveckling och landsbygdsutveckling är detta en unik möjlighet. Men lite har gjorts för att ta till vara det faktum att det på en relativt begränsad yta finns en kombination av många människor, en internationell befolkning med kunskap från hela världen samt mycket naturresurser.

– Alltså finns det extremt goda förutsättningar för att skapa fungerande, dynamiska och utvecklande ekologiskt och socialt hållbara medskapande lokala ekonomier. Vi har tittat på modeller och strategier för hur man rent praktiskt ska kunna skapa grön affärsutveckling och socialt hållbar utveckling i dessa områden.

RESULTATET ÄR EN mångfald av verksamheter, från kameluppfödning till stadsodlingar.

– En förutsättning för att lyckas är dock att vi lyckas bygga strukturer där invånare, föreningsliv, näringsliv, kommun och stat samt utbildningsinstitutioner samverkar – och där lokala krafter får ta ansvar och blir medskapande för att driva och leda utvecklingen.

Foto: Lisa Adler

I många förorter finns extremt goda förutsättningar för att skapa fungerande lokala ekonomier.

Bo.**Nu.****Då.**www.arkdes.se

**Utställning
Debatter
Seminarier
Festival**

Hela 2016!**ArkDes**

BOENDEINFLYTANDE

”Vi utvecklar staden till

Södertörnsmodellen ska bidra till att skapa ett attraktivt boende genom samverkan **och olika metoder för medborgardialog**. På det sättet kan erfarenheter från invånarnas internationella bakgrund tas till vara.

Ronny "Tomten" Johansson är en av de boende som engagerar sig i Brandbergens framtid.

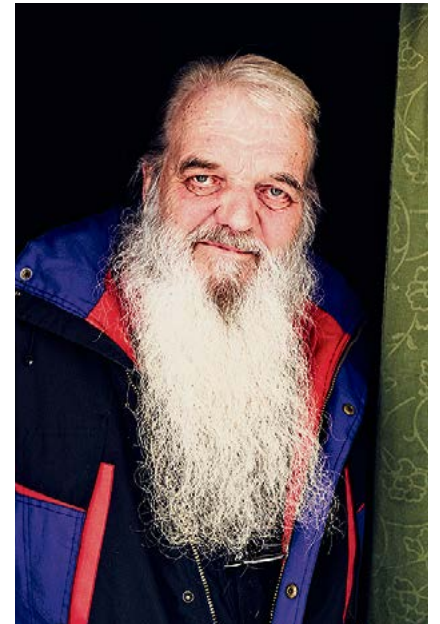
VAD GÖR TOMTEN en bit in i januari? Sitter i hyresförhandlingar. I alla fall i Brandbergen söder om Stockholm. Ronny Johansson, 66, är sedan 2001 hela Brandbergens egen jultomte med som mest 15 besök i grannskapet på sin besökslista under julaftonskvällen. Han har bott i Brandbergen sedan 1978. Men det är inte det ståtliga tomteskägget som gör att det ofta tar över en timme för honom att handla mjölk på Brandbergens centrum.

– Jag sitter ju med i hyresförhandlingarna, så det är många som vill stanna till och prata lite, säger Ronny Johansson, som började engagera sig i hyresgästföreningen 1996.

Kommunen har satsat stort på att få med sig invånarna när Brandbergens utvecklingsprogram ska sättas. Det lokala centrumet ska byggas om och få fler bostäder. Samtidigt ska närheten till Haninge centrum tas till vara bättre med nya gång- och cykelvägar.

”Det kändes bra att kommunen inte kom med färdiga förslag, utan ville lyssna in oss boende.”

Brandbergens förortscentrum ska byggas om och Haninge kommun har satsat stort på att få med sig invånarna. Kommunen har arrangerat workshops på skolor, trygghetsvandringar och ett open space-möte där de boende kunde dela med sig av sina idéer.

ANNONS

I Skåne har det byggts nya bostäder i varje kommun de senaste åren, i medeltal 3800 i hela Skåne per år. Länsstyrelsernas beräkningar visar att man ändå skulle behöva bygga dubbelt så mycket, omkring 7 000 bostäder per år.

Nyanländas bostadssituation

En historisk utmaning

Mitt i bostadskrisen har länsstyrelserna den inte helt enkla uppgiften att samordna och underlätta kommunernas arbete med mottagande av nyanlända. ”Att få fram bostäder till nyanlända har varit en utmaning för kommunerna tidigare också. Men nu har vi brist i hela landet”, säger Elisabet Weber, länsarkitekt på Länsstyrelsen Skåne.

■ ■ ■ **Länsstyrelserna har gjort** en mängd utredningar och rapporter kring bostadssituationen för statens räkning och en slutsats är solklar:

– Det behöver byggas bostäder, massor av bostäder. I Skåne, exempelvis, skulle vi behöva bygga dubbelt så mycket som i dag. Det är en jätteutmaning för Sverige. Vi är inne i samma sorts utmaning som när miljonprogrammet byggdes. Nu gäller det att vi kraftsamlar nationellt, lokalt och regionalt.

Länsstyrelserna har uppgiften att stödja kommunerna i deras arbete att öka byggandet. Något som nu blir ännu mer akut i och med den nya lag där kommunerna inte längre kommer att kunna tacka nej till kommunplaceringar av nyanlända.

– **Det är en mänsklig rättighet** att ha en bostad. Samtidigt har bostadsmarknaden hårdnat och det ställs

större krav på den som vill hyra en bostad.

För många kommuner kommer allmännyttan att bli ett viktigt redskap för att få fram hyresrätter. För kommuner som inte ens har en allmännytta blir det en större uppförsbacke. Ett annat problem är att bostadsmarknadens aktörer inte nödvändigtvis tjänar på att fullt ut tillgodose efterfrågan på bostadsmarknaden. Runt om i Sverige finns en mängd outnyttjade byggrätter som man i princip skulle kunna börja bygga på i morgon. Enbart i Skåne är siffran drygt 26 000.

– Vi har en roll i att stärka kommunerna att våga vara tuffare mot exploatörerna och ställa mer krav när de tilldelar byggrätter, till exempel att de ska vara bebyggda inom en viss tid för att de inte ska gå tillbaka till kommunen. Man kan också fråga sig om det i den här akuta situationen behövs starkare styrmedel från statens sida?

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se

sammans”

– Istället för att bjuda in boende till samrådsmöten långt in i arbetet med detaljplaner, har vi arrangerat workshops, trygghetsvandringar och ett open space-möte där invånare kunde dela sina idéer, säger Mirja Thårlin, samhällsplanerare på Haninge kommun och ansvarig för Brandbergens utvecklingsprogram.

Ronny Johansson fanns på plats på open space-mötet och ledde gruppen som fokuserade på utvecklingen av den lokala dansbanan som drivits ideellt sedan 1997.

– Det kändes bra att kommunen inte kom med färdiga förslag, utan ville lyssna in oss boende från start, säger Ronny Johansson. Han fortsätter:

– Det är viktigt att engagera sig i projekt även om de har långa horisonter. Allt tar ju tid. Ta dansbanan, det tog närmare fyra år innan den var klar. Det är bara att fortsätta jobba på för trivsel och gemenskap där man bor.

BRANDBERGEN ÄR EN testbädd för medborgardialog i Södertörnsmodellen, ett Vinnova-stöttat projekt som sedan 2013 arbetar för att öka möjligheterna att bygga hållbart i kranskommuner. Förutsättningarna för att bygga hållbart varierar mycket.

– På Södertörn ägs inte all mark av

kommunerna. Vi vill visa att det går att bygga hållbart även där ansvaret är uppdelat på många olika aktörer. Vi vill skapa ett attraktivt boende för invånarna bland annat genom medborgardialog och att lyfta erfarenheter från invånarnas internationella bakgrund, säger Gunilla Eitrem, utvecklingsledare för Södertörnskommunerna och medlem av Södertörnsmodellens styrgrupp.

I SÖDERTÖRNSMODELLENS samverkansgrupp finns representanter från kommuner, byggbranschen, konsulter och forskare. Brandbergen är en av sju testbäddar där idégrupper arbetar för att hitta nya lösningar för hållbar stadsutveckling. Idéarbetet är direkt kopplat till kommunutvecklingen på Södertörn. Förutom medborgardialog arbetar man med ekosystemtjänster, markåtkomst, planprocesser och sociala konsekvensbeskrivningar.

– Det finns mycket att vinna på att utveckla nya arbetssätt, till exempel för att integrera ekosystemtjänster i planeringen, säger Berit Balfors, professor i miljökonsekvensanalys vid KTH och initiativtagare till Södertörnsmodellen.

Gunilla Eitrem menar att det är helt centralt att kommuner, byggherrar, näringsliv och forskare möts tidigare i bygg- och utvecklingsprocesserna för

att ta den svenska modellen för hållbart samhällsbyggande vidare:

– Det finns områden som Södertörn i varje storstad och det handlar om att börja bygga bort framtida problem i stället för att bygga in oss i dem.

Text: Dan Marcus Pethrus
Foto: Samuel Unéus

Medborgardialog pågår.

FAKTA

Södertörnsmodellen

- Projektet ska utveckla innovativa former för medborgarinflytande och aktörsövergripande samverkan för hållbar stadsutveckling i Stockholmsregionens kranskommuner.
- Medverkande aktörer: KTH, White, Sweden Green Building Council, Vinnova, Skanska, WSP, EcoLoop, Nordregio, Södertörns högskola, SKL International samt Södertörnskommunerna Botkyrka, Nykvarn, Nynäshamn, Haninge, Huddinge, Salem, Södertälje och Tyresö.
- Södertörnsmodellen är ett fas 2 Vinnova-projekt. Ansökan om att gå vidare med projektet i fas 3 väntas göras under våren.

HALLÅ DÄR!

Lise-Lott Larsson Kolessar

Du är hållbarhetsansvarig på White Arkitekter i Stockholm och projektledare för Södertörnsmodellen, hur får man bäst in hållbarhet från start i stadsplaneringen?

– I stället för byggstress och kortsiktiga vinstkrav behöver vi inse att det inte är dyrare att bygga hållbart. Vad kostar det att inte bygga hållbart? Om stadsplaneringen har hållbar utveckling som utgångspunkt, får vi med till exempel klimatanpassning, ekosystemtjänster och god transportplanering på ett strukturerat sätt redan från början.

Vilken roll spelar Södertörnsmodellen i detta?

– När vi möts formar vi nya processer för stadsplaneringen över aktörsgränserna, jobbar med medborgarbehov och kunskapsbaserade beslutstöd på nya sätt. Att kommuner, konsulter, byggherrar och forskare får mötas och förutsättningslöst bolla idéer som sedan används i skarpa projekt på Södertörn, det är en effektiv metod för att hitta nya vägar att stadsplanera på.

Foto: Thomas Zaar

Lise-Lott Larsson Kolessar

ANNONS

Källa: Framtagen av Stockholms stad och BSK Arkitekter

Foto: Johnér

I Norra Djurgårdsstaden planerar och anlägger man grönstrukturen för att främja många funktioner samtidigt. Vid regn fylls ett system av dammar i grönområdena.

MÖT KLIMATFÖRÄNDRINGARNA MED GOD SAMHÄLLSPLANERING

”Vi kommer att se högre vattennivåer och översvämningar i framtiden. Vi väntar oss också fler skyfall och värmeböljor. Det måste vi möta aktivt”, säger Karin Willis, klimat-samordnare på Länsstyrelsen i Stockholm.

– Klimatförändringarna kräver mer långsiktig planering. Vi behöver bygga ett samhälle som klarar förändringarna redan i dag men även på lång sikt. Med breda samarbeten kan vi skapa nya värden och möjligheter, säger Karin Willis.

Länsstyrelserna har i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag, ge stöd och samordna olika aktörer i samhällsbyggnadsprocessen för att man ska bygga på rätt

plats och på rätt sätt redan från början. Helst ska varken bostadsområden eller betydelsefulla samhällsfunktioner läggas på platser där de är utsatta för framtida översvämningar.

– Därför tar vi fram stöd för planerare för att identifiera platser som är olämpliga eller där det behövs särskilda anpassningsåtgärder vid byggandet. Det vi bygger i dag ska ju ofta stå i 50–100 år. Då gäller det att ha en långsiktighet i planeringen, säger Karin Willis.

Hon påpekar att det går att stärka många värden samtidigt genom att ta sig an klimatanpassningsarbetet i bred samverkan. Där både grönstrukturen och blåstrukturen är strategiskt lokaliserad och integrerad med bebyggelsen bidrar träd, grönytor, vattendrag och dammar till klimatanpassning samtidigt som attraktiva bo-

endemiljöer och vackra mötesplatser skapas. Det ger positiva effekter för både den enskilde och samhället.

– Genom att arbeta helhetsorienterat i planeringen via ekosystemtjänster, kan vi minska översvämningrisker och dämpa höga temperaturer, samtidigt som vi främjar folkhälsa och biologisk mångfald, säger Karin Willis.

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se

20

tusen hyresrätter påbörjas under 2016, enligt Boverkets beräkningar. Ombyggnader ger ytterligare 2500 hyresrätter.

Foto: Colourbox

VISSTE DU ATT ...

... 4 669 081 bostadslägenheter fanns det, enligt SCB, i Sverige vid årsskiftet 2014/2015? Ungefär hälften av bostäderna finns i flerbostadshus.

"Dagens kriskänsla kan öppna nya vägar för att skapa en utveckling mot mer hållbara städer. Se på Malmö, där krisen bidragit till att skapa utveckling." Bengt Persson, universitetslektor, SLU Alnarp

JÄMSTÄLLT BYGGGANDE

Bagarmossen. I detta stadsdelscentrum finns mycket som är bra – bibliotek och fritidsgård till exempel. Men det finns få platser där unga tjejer bara kan vara. Fokusgruppen önskade sig bland annat öppnare entréer och en upplyst bänk under tak i anslutning till torget, berättar Angelica Åkerman och Rebecca Rubin.

HALLÅ DÄR!

Mehmet Kaplan
bostads- och stadsutvecklings- och IT-minister (MP).

I drygt 180 av Sveriges 290 kommuner råder bostadsbrist. Vad gör regeringen för att öka bostadsbyggandet?

– Det är en av våra mest prioriterade frågor. Just nu gör vi den största bostadspolitiska satsningen på 20 år med en rad åtgärder för att stimulera bostadsbyggandet. Det handlar bland annat om ett helt nytt investeringsstöd, nya incitament för kommuner att bygga mer samt stöd för marksanering.

Hur långt räcker det?

– Det är ett viktigt första steg, men vi behöver göra mer. Regeringen för just nu samtal med den borgerliga oppositionen och vänsterpartiet om att stärka översiktsplaneringen samt förenkla och reducera behovet av detaljplanering. Vi vill också att det byggs mer på statlig mark och att vi fortsätter koppla stora infrastruktursatsningar med bostadsbyggande.

Hur ska det bli lättare för unga och nyanlända att komma in på bostadsmarknaden?

– Vi behöver få fram fler hyresrätter med rimliga hyror. Statliga hyresgarantier kan vara en aktuell åtgärd, men vi vill också se över

Vem får inta stadsrummet?

Upp till sju års ålder ser **tjejers och killars användande av det offentliga rummet** likadant ut, sedan blir det skillnader. Spontanidrottsplatser exempelvis, används till 80 procent av killar.

Text: Sofia Hillborg Foto: Samuel Unéus, Maria Bengtsson (porträtt)

O M MAN FRÅGAR unga tjejer var de brukar hänga blir svaret hemma, hos kompisar eller på gallerior, säger Teresa Lindholm, etnolog på White arkitekter, som har specialstuderat hur tjejer och killar rör sig och upplever stadsmiljöer.

Hon säger att det är slående hur lite som har hänt under de senaste hundra åren när det gäller kvinnors intagande av det offentliga rummet.

– På 1800-talet var en "offentlig kvinna" ett annat namn för en prostituerad, och det säger något om hur man såg på kvinnan. Helst skulle hon vara hemma, även om det så småningom växte fram vissa miljöer där det var accepterat för kvinnor att vistas, som konditorier och

varuhus. Samma sak ser man i dag. Var är tjejerna? På gallerian, på caféet, på McDonald's – eller hemma.

Trygghet är viktigt för att tjejer ska känna sig bekväma att vistas på en plats.

– Att arbeta med att öka tryggheten i stadsmiljöer är därför i sig en sorts satsning på jämställdhet. För vi vet att tjejer känner sig mer otrygga – även om killarna är mer våldsutsatta.

DE ICKE-KOMMERSIELLA mötesplatserna är viktiga, även om de ofta får stå tillbaka för kommersiella intressen. Men också de har jämställdhetsproblem.

– På biblioteken känner sig ungdomar inte alltid så välkomna. Och fritidsgårdarna är ofta inriktade på aktiviteter som passar killar.

White-arkitekterna Rebecca Rubin och Angelica Åkerman har arbetat för att synliggöra vilken plats unga tjejer efterfrågar i de offentliga rummen.

Projektet genomfördes i samarbete med Skarpnäcks ungdomsråd och Unga Tur.

– Tjejer ville kunna sitta och samtala i en mer intim skala. De önskade sig krypin i anslutning till torg och andra offentliga platser där de kunde umgås och mötas, säger Angelica Åkerman.

Möjligheten att få vara med och sätta sin prägel på en plats är viktig.

– Tjejer som hade fått vara med och ordna evenemang eller dekorera väggar i området kände större tillhörighet till platsen, säger Rebecca Rubin.

Det påfallande med tjejernas idéer för Bagarmossen är hur lite de skulle kosta att förverkliga. En sittplats under tak med belysning här, ett utrymme för medskapande där.

– Det är varken dyrt eller komplicerat. Det svåra är att ha tjejernas behov i bakhuvudet när man planerar, så att man inte fortsätter att göra som man alltid har gjort, säger Rebecca Rubin.

Teresa Lindholm,
etnolog på
White arkitekter.

"Att öka tryggheten i stadsmiljöer är i sig en satsning på jämställdhet."

Mehmet Kaplan, (MP).

reavinstskatten och ränteavdragen för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

Det finns ett stort behov av att bygga mycket på kort tid – men också att bygga hållbart och klimatsmart. Hur får man den ekvationen att gå ihop?

– Det är en av de stora framtidsfrågorna, eftersom boendet står för en så stor del av vår klimatpåverkan. Klimataspekten kan vi inte ge avkall på, utan vi måste kunna klara av att både bygga klimatsmart och få till ännu mer hållbara energilösningar.

Vad kan statliga myndigheter, regioner och kommuner göra för att underlätta bostadsbyggandet?

– Samarbete är den viktigaste nyckeln till framgång. Ingen enskild aktör kan ensam möta bostadsutmaningen, utan vi måste arbeta över myndighetsgränserna och tillsammans med medborgare, näringsliv och andra aktörer om vi ska nå ända fram.

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

Hört på Plattformdagarna

Hur ska vi bygga framtidens hållbara städer? Det var temat för Plattformdagarna i december förra året, då över 600 deltagare medverkade. Plattformdagarna arrangerades av Boverket i samverkan med över 20 andra myndigheter och organisationer. Läs mer på www.hallbarstad.se

Stefan Engdahl,
planeringsdirektör, Trafikverket:
"Vi bygger ny infrastruktur för 30 miljarder varje år och har därmed en stor inverkan på bebyggelseutvecklingen. Plattformarbetet innebär att vi samarbetar med andra myndigheter. Samverkansperspektivet har kommit för att stanna."

Christer Larsson,
stadsbyggnadsdirektör, Malmö:
"Vi får inte hamna i en situation där vi om 20 år vaknar upp och konstaterar att vi inte byggde om våra städer på ett tillräckligt hållbart sätt bara för att vi var i ett akut läge. Krisen bär på en möjlighet att skapa hållbara livsmiljöer – och den måste vi ta!"

Foto: Thomas Henrikson (Stefan), Samuel Unéus (Christer).

UPPSALA
UNIVERSITET

Sök senast den 15 april!

KULTURVÅRDARE BEHÖVS!

Studera kulturvård och bidra till att kulturarven vårdas, används och utvecklas.

På Campus Gotland kan du både läsa program och fristående kurser på grund- och avancerad nivå.

www.konstvet.uu.se/kulturvard

Konstvetenskapliga institutionen – Uppsala universitet Campus Gotland

Dynamisk idyll
STRÄNGNÄS KOMMUN

Strängnäs – din pärla vid Mälaren

50 minuter från Stockholm med
tågavgång var 30:e minut från 2018.

Hållbar kommun i hjärtat av Mälardalen!

STRÄNGNÄS KOMMUN

www.strangnas.se

SABOs
KOMBOHUS

Sverige behöver 700 000 bostäder

För att klara bostadskrisen behöver Sverige enligt Boverket bygga 700 000 bostäder fram till och med 2025. För att klara det måste vi alla gå ihop och pressa byggpriserna så att vi kan bygga billigare. Ett exempel på det är SABOs Kombohus – nyckelfärdiga, prispressade hyreshus som allmännyttan bygger till 25 % lägre pris.

På ordtillbostad.se kan du besöka vår interaktiva pappersstad där vi samlat ord om bostadssituationen skrivna av verkliga människor på sociala medier. Här kan du också göra din egen röst hörd och ladda hem vår vägledning med byggtips för kommuner som behöver bygga fler bostäder snabbare.

Det går att pressa byggpriserna. Låt oss gå från ord till bostad!

ORDTILLBOSTAD.SE

SABO SVERIGES ALLMÄNNYTTIGA BOSTADSFÖRETAG
Besöksadress Drottninggatan 29, Box 474, 101 29 Stockholm
Tel 08-406 55 00, hemsida www.sabo.se, e-post info@sabo.se

ÖREBROMODELLEN

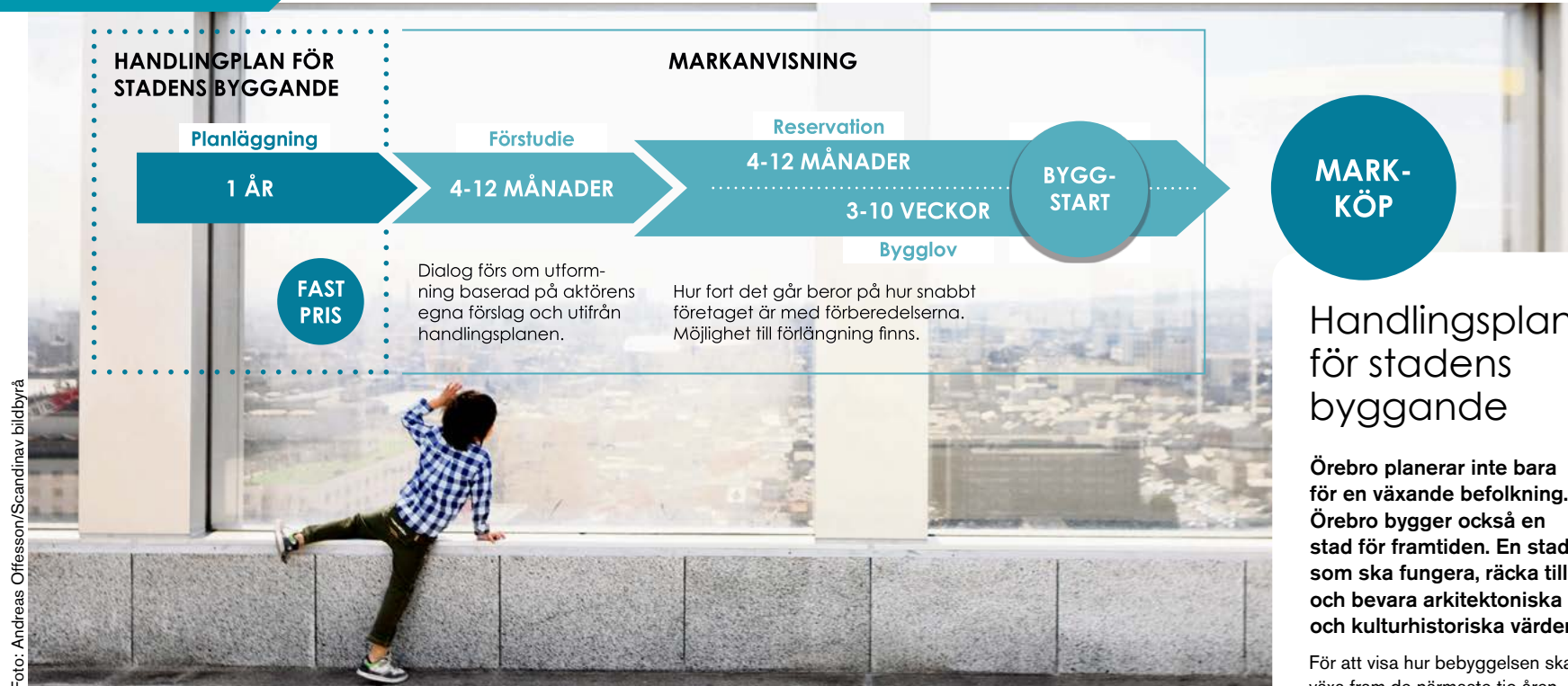

Foto: Andreas Offesson/Scandinavia bildbyrå

I Örebro kommun byggs långt mer bostäder än riksgenomsnittet, bland annat tack vare en smidig bygglovsprocess som gör att fyra av tio bygglov hanteras inom en vecka.

Örebromodellen

Proaktivitet och förändringsvilja

I bilden som målas upp av byggkrisens Sverige pekas kommunernas agerande och lagstiftning ut som orsakerna till tröga byggprocesser. Örebro vill bevisa att det med smarta lösningar går att hålla både hög takt och hög kvalitet i bostadsbyggandet.

Örebro är en av landets snabbast växande städer. Sedan 2007 har antalet invånare ökat med i snitt 1700 varje år, och de senaste åren med närmare 2000. Vi har behov av att planlägga för omkring 1100–1200 nya bostäder per år och förväntningarna är höga från såväl politiken, medborgarna som marknadens intressenter. Det är en fantastisk rolig utmaning som förpliktigar.

Vi visar genom vår modell och våra arbetssätt att det går att hålla både hög takt och kvalitet i bostadsbyggandet. Vi bevisar det genom att bygga långt över riksgenomsnittet i relation till befolkningsantal och genom att 4 av 10 bygglov hanteras inom en vecka och 7 av 10 inom 3 veckor. Våra uppföljningar visar att en aktiv detaljplan i snitt tar ett år att ta fram. Örebro lyfts ofta fram som ett gott exempel i statliga utredningar när det gäller effektiva, men ändå kvalitativa metoder.

PBL fungerar

Tidigare initierades vårt arbete ofta som en reaktion på händelser i omvärlden. Idag vågar vi dock säga att vi har gått från att agera som en klassisk myndighet till att fungera mer som en utåtriktad serviceorganisation. Tre viktiga byggstenar i det förändringsar-

betet är en gemensam målbild, ett minimerat revirtänk och ett gott förtroende hos politiken. Allt detta har varit möjligt att genomföra inom Plan- och bygglagens regelverk, som gäller för alla kommuner i Sverige.

Vårt arbetssätt bygger på en långtgående delegation där en detaljplan som handläggs med standardförfarande bara behöver passera byggnadsnämnden en gång för beslut. Det politiska inflytandet

”Smarta och snabba processer står inte i motsats till långsiktighet och kvalitet i samhällsbyggandet.”

Åsa Bellander, stadsbyggnadschef

är emellertid långt ifrån åsidosatt och säkras genom en beredningsstruktur där vi får politisk input genom hela processen.

Flexibilitet med framförhållning

För projekt på kommunal mark har vi en modell för att se till att marken bebyggs snabbt och på ett sätt som gynnar kommunen. Först när detaljplanen har vunnit laga kraft introduceras marken på marknaden. När vi har en godkänd förstudie med

en aktör tecknar vi ett reservationsavtal där kommunen förbinder sig att sälja marken när bygglovet är beviljat, och aktören har börjat bygga det vi har kommit överens om. Detta upplägg kräver gott samarbete, samsyn kring inriktning, flexibla detaljplaner, smidiga markanvisningsregler och en god planberedskap.

Goda råd till regeringen

Regeringen har meddelat att man vill samarbeta över blockgränserna för ett ökat bostadsbyggande. Det ser vi positivt på eftersom det krävs en långsiktig och stabil politik för stadsbyggandet. Flera gånger på kort tid har regelverket förändrats, vilket har lett till osäkerhet och initialt långsammare processer. Det har Sveriges kommuner varken tid eller råd med.

De senaste åren har bekräftat att det vi gör i Örebro fungerar. Vi vet att det inte är en slump, utan ett kvitto på ett systematiskt förändringsarbete och på att den nuvarande lagstiftningen möjliggör både snabba och smarta processer. Vi vill därför ge vår bild av svenska kommuners möjligheter och ansvar och för att uppmana regeringen att titta på de kommuner och aktörer som utgör goda exempel innan fler lagändringar föreslås.

► Läs mer på www.orebro.se

Foto: Susanne Flink

Peder Hallkvist

Funktionsmässig blandning är en viktig ingrediens i en hållbar stad där det mesta ska kunna nås inom gång- och cykelavstånd.

Handlingsplanen utgör en viktig grund för efterföljande detaljplaner.

– Vi är varsamma om det vi har, exempelvis stadsdelar från 50-talet med sammanhållen karaktär. Samtidigt finns det goda möjligheter till olika typer av förtätning på många håll i staden. Örebro kommun äger mycket mark och det ger oss bra möjligheter till inflytande över hur staden växer.

Nuvarande version av handlingsplanen är den första. Planen ska utvärderas när kommunens översiktsplan revideras.

– Framöver tror jag att stadens offentliga rum kommer att få större utrymme i planen, så väl som i relationen mellan stad och land.

Foton: Susanne Flink

”Vi har en akut bostadskris i landet och har inte tid med förändringar som initialt leder till långsammare processer.”

Martin Willén, chef för Mark- och exploatering

”Vi har gått från att agera som en klassisk myndighet till en utåtriktad och proaktiv serviceorganisation.”

Ulrika K Jansson, chef för planeringsavdelningen

Facebook/
orebrokommun

@orebrokommun

ÖREBRO